

vse one zeló opešane travnike, ki nimajo nobene prave trate, 3) z gnojenjem, 4) z napeljavo vode, 5) z izsušenjem močvirnih travnikov, 6) s tem, da bi v pravem času seno kosili, torej ko je še sočno, ne pa uže vse rujav, skoro slamnato, smemo brez strahu računati, da bi vsaj za $\frac{1}{3}$ sena več imeli, in če od teh 235.898 oralov travnikov dobivamo v srednji meri po 15 centov sena, toraj skupaj sena 3 milijone in 538.470 centov, lahko bi potem dobivali po 25 centov, toraj skupaj sena 5 milijonov in 897.450 centov, ali pa 2 milijona in 358.980 centov sena več in s tem pa bi toliko več živine rediti zamogli.

Pašnikov imamo 303.952 oralov. Kakošni so večinoma, revni, preraščeni z grmovjem, nihče ga ne strebi, kakor na priliko, modri Švajcarji delajo, da tudi pašnike glešajo.

Koliko pašnikov pa bi se ne dalo premeniti v rodovitne dobre senožeti, torej tudi tu bi lahko še precej več sena zamogli pridobiti.

V izboljšanju, umnišem oskrbovanju travnikov in pašnikov tedaj imamo zaklad, katerega je treba vzdigniti, da si pomnožimo število živine.

(Dalje prihodnjich.)

Gospodarske novice.

Novi črtež za postavo o zlaganji zemljišč.

Zbornici gosposki je vlada v pretres izročila nov črtež postave, po kateri naj bi se zemljišča zlagala. Poglavitna misel temu načrtu je: Posebna deželna stava se ima narediti tam, kjer hočejo po sili zemljišča pozložiti, isto tako je posebne postave treba tudi za način in pogoje, po katerih se ima vse vršiti. Uže zložena zemljišča iz nova prelagati proti volji posestnikovi mogoče je le takrat, ako se v ta namen od deželnega zbora sklene posebna postava.

Postava zoper ponarejevanje vina

je bila sprejeta tudi v gosposki zbornici in torej obvelja brz, ko jo cesar potrdi.

Trtno uš

so nekateri razupili, da so jo bili našli v vinogradih barona Brucka v Spielfeldu na spodnjem Štajarskem. Do sedaj se to še ni potrdilo.

Letos je na Štajarskem hroščovo leto,

toda hladno vreme hroščem ne pušča še na dan, kar je velike koristi. Sploh pa bo treba jih hitro pokončavati, ko se bodo prikazali.

Največ trsja pomrznilo

je na Tirolskem. Stari trs je največ trpel.

Národno blagó.

Doneski k slovanski mitologiji.

Spisuje Davorin Trstenjak.

VIII.

Hlip, Bug.

V svojih mladih letih sem živel nekatere dni pri svoji žlahti v Radincih tik Mure. Dva fanta sta necega dne odvezala čoln, ga spustila na vodo, in v derečem valovji sta utonila. Moj stric so rekli: „Vodni hudi duh Hlip ju je vzel“.

Staročeski glosator Wacerad pa pripravnava českoslovansko boginjo Hlipa, italški: Salacii, ki je bila po Varronu boginja vode, in „Salacia et Venilia“ se rabi za odtok in pritok morja.

V staroslovenskem in ruskem znači: hlipati, singultire, ščučati, schluchzen, tudi ima pomen: συσπρέσσαι, zusammenwinden, sammendrehen, toraj je hlip — hlipa, personifikacija vodnega valovja, ki se skup zviija in vrtince dela.

V istem kraju sem slišal teto svariti otroke: „ne hodite k vodi, da vas Buga ne požre!“

Slovaci poznajo vodna bitja: Buginki, pol s človečjo, pol ribjo podobo. Sorodni Litovci pa so čestili v okrožji morja delovajoče božestvo, katero so imenovali: Bangu-Devaitis, Wellengott, tudi Bangputis, Wellenbäser, sansk. bhanga, unda, litovski banga, val, fluctus, unda.

Tudi ruski pisatelj Kuliš (Zapisk. juž. Rus. č. 2, str. 2) pripoveduje, da Malorusi imajo povesti o morskih ljudéh, katerih je polovica človek, a polovica riba*), kateri iz morja priplavajo na žalo (Ufer) morja, in spevajo in godejo. Buga je torej osebljeno vodno valovje, valjajoča se voda. Litovci ta vodna bitja imenujejo: Guldelki, die listigen, iz gundu, gusti, überlisten, einem etwas vorspielen, v venetščini: ghen-dollar, ghendolizar, überlisten; tudi rusko: gudit, prevarit, iz: gäd-it.

Pri severnih Slovanih se je vodni mož tudi velel: Taterman. Slovenci pa živemu studencu pravijo: taterman.

Po žlebi napeljana voda uteka v neotesan kvišku postavljen štor, porob, in skoz nastavljeno cev izvira. Temu štoru pravijo Pohorci: taterman. V ruskih narečjih pa tatur označuje, štor, penj, truncus, sansk. tâtala, porob, truncus. Naš slavni učenjak prof. M. Valjavec ima: trâtрман, der Brunnenröhre obere in einen Menschenkopf auslaufende Theil (Prinos, etc. pag. 80), a jaz mislim, da je trâtрман tiskarska pomota, ker povsod, kod sem poprašaval, so izgovarjali: taterman. Po štoru, porobku ima tudi rusko božestvo mej in granic: „Čurban“, svoje ime, ker Čurban v ruskih narečjih znači: „najboljšoi otrubok dereva“, porob, abgehauener Baumklotz. Bopp sanskritski tâtata izvaja iz: tat, surgere, extollere, zvišavati se, povzdigati se, torej: taterman, porob, ki se povzdiguje. Prebivalci Pohorja spadajo h korotanskemu deblu slovenstva, in se v mnozih rečéh razločujejo od panonskih Slovencev.

Ozir po svetu.

Pisma iz Ogerske.

VI.

Človek obrača, Bog pa obrne — nameraval sem biti Vam prav rednim dopisnikom, a vendar ni bilo mi mogoče, kakor sem želel. — Zadnjič sem Vam pripovedoval, kako se na Ogerskem madjarska zgodovina in madjarski jezik goji, storil pa sem to zato, da bi se madjarske razmere — „si magna licet componere parvis“ — z našimi slovenskimi v kakošno korist primerjale. Poprašam tedaj, se li pri tem, ko se madjarska mladež z naukom madjarske zgodovine uže tako v elementarnih kakor v srednjih in viših šolah za madjarsko narodnost ne samo ne navdušuje, temoč slepo fanatizuje,

*) To so slovenske „morske deklice“. Kdo nam ve povedati, kaj se je med narodom o njih ohranilo? Mladež slovenska! to bi bili zanimivi „Pogovori“. Pis.

tudi kaj slovenski mladeži v dotičnih šolah z naukom slovenske zgodovine — slavjanske zgodovine — narodna zavest in narodni ponos budi?

Kakor se meni dozdeva, se v tem obziru pri nas le malo malo kaj stori! — sicer pa bi me zelo veselilo, če se motim, ker uže mnogo let več na Slovenskem ne bivam ter slovenske razmere le tako mimogredé in po ovinkih opazujem. — Poznavati samega sebe so uže v starodavnosti največi modrijani za najmodrejše in najpotrebnejše pravilo v življenji spoznavali, pa to pravilo ne velja samo za pojedine ljudi, temuč tudi za pojedine narode: imperativna pädagogijska potreba toraj je, da se mladina po vseh šolah kolikor po dotičnih razmerah mogoče, tako obče kakor posebno zgodovine svojega naroda uči, po čem sama sebe in svoj narod spoznavati more, kar je, rekel bi, prva in najpotrebnejša podlaga rodoljubju in pravim državljanskim čednostim. Naj se pa nauk narodne zgodovine nikar ne obmejuje samo na nekatere razrede ter na kakošno staronavadno šablono in kakošno „predpisano“ knjigo. Vsakateri učitelj naj bode živa knjiga učencem svojim, njegove žive besede, katere mu iz srca prihajajo, bodo v mladostna srca segale in tam plodno živele. Kedar se biblijske povesti začenjajo otrokom pripovedovati, naj se jim tudi dogodbe onega naroda, katerega sini in hčere so, pripovedujejo: vsaj, ako je zgodovina takega naroda religioznim kristjanskim načelom prikladna, je to zgodovina slavjanskih narodov. Poreče mi kdo, mi Slovenci skoro da nimamo nobene zgodovine. — Človeka, ki tako odgovarja, bi samo vprašal, ima li on sam o svojem življenji kaj zavesti ali pojma ali kaj spomina samemu sebi vrednega? Čudovati bi bil človek, bil bi vsega obžalovanja vreden monstrum, neko nespametno, neumno, nečloveško bitje. — Vendar mislimo si 30 let starega človeka, kateri o svojih stariših, o svoji mladosti, o svojem celem 30letnem življenji ničesar ne vé, kako bi ta revež od svojega 30. leta naprej živel? — Tipal in tapal bode okoli kakor negodno dete; ob tem pa, ko vzrokov svojih nezgod in svojih nesreč ne pozna, bi teh se tudi varovati ne mogel, v dušni temnoti bi nesamosvestno blodil sem ter tje, zmirom v nove nezgode in nesreče zabredaval ali pa se celó pogubil. Mislimo pa si v ravno tej primeri sedaj še narod, kateri je uže mnogo več nego trideset generacij preživel, a o tem svojem življenji ničesar vedel ne bi, se niti dobrih niti slabih dôb ne spominjal, nobenih skušenj ne imel, ter bi mu ves njegov obstanek, cilj in konec neznan bil — to je, takošnemu narodu je, ker vzrokov svojega položaja in svojega bitja ne pozna ter ne razumeva svoje sedajnosti, katera se le po dobrem poznanji preteklosti razumevati more, bodočnost celó zakrita, prepuščen je slepemu naključju in milosti ali globi svojih bolj spreviđnih sosedov in sovražnikov. — Ali je mogoče, da bi mi Slovenci takšen top, negoden, nesvesten, opominov na našo preteklost nezmožen narod bili, ali da bi mi ničesar opomena in nauka vrednega za našo sedanjost in našo bodočnost v našem minolem življenji ne imeli, da bi se toraj brez lastnih skušenj, brez lastne zavednosti, brez lastne luči — toraj brez lastnega navdušenja in napora za svoj lastni obstanek, za svoj prid in blagor, za lastno samostalnost in slavo, kakor pohlevna ovčja čreda drugim tujim pastirjem prepuščali, da nas po svoji volji pasejo in strižejo kakor in dokler se jim poljubi, ter porabijo, za kar se jim dobri, potrebni in pripravi dozdevamo?! — Tako misliti in tako govoriti pač morejo le naši zlobni sovražniki ali brezmiselni nevedneži, kateri niti o svojem niti o narodovem življenji nobenega pojma nimajo. — Mi Slovenci — mi Slovani — imamo prevažno svojo zgodovino, katere se nam je učiti treba. Kako? — tako da sami sebe, to je, naše kreposti in

slabosti resnično spoznavamo ter po pravici cenimo. Ne bahajmo se s kakošno slavo, katere nimamo, ne zakrivajmo si pogreškov in pomanjklivosti, da sami sebe ne goljufamo; spoznavajmo pa natanko, skrbno in vestno to, kar imamo v resnici dobrega, odličnega, slavnega: saj tega imamo mnogo, pred Bogom in svetom moremo biti pošteno ponosni na svoje posebne narodne odličnosti. Mi Slovenci smo samo vejice velikega drevesa slovanskega, naša zgodovina je tedaj naravno združena z zgodovino celega Slovanstva, in kedar se učimo zgodovine slovenske, se moramo učiti združeno tudi cele slovanske: v tej je naše združeno življenje, naša združena osoda; po tej se naj slovenska mladina k pravi slavjanski zavesti budi in za pravo slavjansko slavo navdušuje!

Dr. Ahasverus. *)

Iz državnega zbora.

Govor poslanca gospoda Kluna

v zbornici poslancev 23. aprila za slovenske srednje šole.

(Dalje.)

Pri takih razmerah se mi prav čudne zdé pritožbe nekih poslancev levice, češ, da je po deželah z mešaním prebivalstvom nemški živelj v nevarnosti, da uradnikom, oficirjem itd. ni mogoče, svojih otrok dati odgojevati v nemškem jeziku itd. A njihov strah za nemštvo je prazen. Prav po pravici je nek govornik naše strani uže omenil, da Nemci nimajo prav nobenega vzroka tožiti, da jih kdo zatira, ker še niso skusili, kaj se pravi zatiranim biti. (Klici: Res je to!)

Vam se čudno zdi, da mi od učiteljev, ki imajo opraviti s slovenskimi otroci, zahtevamo znanje slovenskega jezika. Kaj neki bi rekli vi, če bi na kakem čisto nemškem učilišči za kateri koli predmet vam nastavili profesorja, ki bi ne znal nemški? Ali bi se vam to ne zdelo nenaravno? Bi li ne zahtevali po vsi pravici od njega znanja nemškega jezika?

No, pri nas so take nenaravne razmere. Pri nas je uže izjema, če kak profesor zna slovenski, pravilo pa, da mu tega ni treba znati.

Vi ste razkačeni, da je bilo nekaj uradnikov vaše stranke premeščenih, ali bolje rečeno, povišanih. Kak hrup bi bili vi — po vaših besedah o splošni debati sklepati — zagnali še le, če bi bil nemštvo zadel le stotinski del tega, kar so morali slovanski narodi leta in leta prestajati (klici: res je!); če bi bili pri vas profesorje in uradnike, ki ljubezni do svojega naroda in milega maternega jezika niso skrivali, uradno ali „iz službenih ozirov“, kakor se pravi, predstavljali na najskrajnejše meje cesarstva, kakor se je pri nas sto in stokrat zgodilo, čeravno se jim v službenih zadevah ni moglo nič očitati? (Klici: Čujte!)

Govornik one strani se je sklicaval na to, češ, „da Nemci primeroma gotovo ne plačujejo manjših davkov, ko slovansko prebivalstvo“.

Tega ne zanikujemo tudi mi ne, da so Nemcem davki odmerjeni po isti meri, kakor Slovanom. Toda Nemci vsaj nekaj za to dobé, mi pa smo si morali ob enakem plačevanju davka do zdaj velikrat v več rečéh sami pomagati, če smo hoteli kaj storiti za razvoj narodnosti svoje. Ko smo se oglasili za slovenske šole, nam je takratno ministerstvo (Giskra) odgovorilo: „Če Slovenci hočejo imeti slovenske šole, naj si jih pa sami napravijo!“ Nemci pa uže smejo zahtevati, da se za

*) Nadejamo se, da ste med tem prejeli naše pisemce. Pozdravljeni! Vred.